

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyitlatter aora 15 kr.

Iparosainkról és iparosainkhoz.

I.
(B.) Lapunk mult számaiban iparosaink egy panasztárgyáról emlékeztünk meg s lehetőleg igyekeztünk megvilágítani a fegyenezipar káros hatásait azon esetben, ha a helybeli, vagy közel vidéki életképes kis iparral lép versenyre, elfogadva, sőt keresve a legkisebb megrendelést is. De fel kell említenünk azt is, hogy részben a fogyasztó közönség sem pártolja az iparosokat s ha kutatjuk az okot, — ezt igen-igen sokszor, legtöbbször, az iparosban találjuk meg.

Egyik erdélyrészi napi lapunkban a következőket olvassuk:

„A mi iparos osztályunk, legyünk őszinték, alig ismeri még a komoly iparos foglalkozást. Az a rendkívüli egyenletes, kitartó és egyes részeit tekintve, kevés haszonnal járó munka még jóformán ismeretlen a mi iparunkban, legalább az erdélyrészi ipart tekintve. Toldozás-foldozás, sokféle kapkodás, soknemű, olykor nagy haszonnal, más-kárral járó egyenletes foglalkozás a mi iparunk.”

„Nálunk azonagy tárgynak tíz iparos, tízféle csodálatosan elütő árát mondja, a kivétel minőségéről és a pontosságról ne is szóljunk. Mindez merő ellentéte a valódi iparnak, melynek utánzásra méltó példányképe egy jól construalt gép marad, mely mindig egyenlő és tiszta munkát végez, mindig csak megszabott egyenlő mennyiségű tápanyagot követel, hogy munkában álljon s egyenlő idő alatt a megszabott feladatot pontosan elvégzi. A munka törvényeit egy jó gép adja meg és sohasem lesz ott ipar, a hol nem tudják tiszteletben tartani a munka törvényeit.”

„A művelt közönség rendszerint a zolyan kereskedelmi üzleteket karolja fel, a hol egyszer nem alkuszna, másodsor kevés, de illő haszonnal dolgoznak, harmadsor egyenlő minőségű és mindig jó árut szolgáltatnak. Az iparos is csak így alapon boldogulhat. A város lakósága rövid

idő alatt bele tanul, hogy mely tárgyakat, milyen kiállításban, mily áron, mennyi idő alatt, mely iparosnál találhat meg biztosan. Ily módon önkénytelenül nagyobb munkafelosztás létesül, az iparos egyenletes munkát végezhet és állandó foglalkozásra számíthat. De ez a biztosság a megrendelőnél minden irányban a legelső és legfontosabb tényező arra, hogy ipar létesülhessen.”

E sorok a legtöbb erdélyrészi s megyénkbeli iparosra reátalálnak, — bizony kevés kivétellel. Hányat tudunk, kik a felvállalt munkát csak hetek, sőt hónapok múltán készítik el. — Hány van, ki munkája árát a megrendelő vagyoni erejéhez méri. Hány van, ki hacsak kissé jobban megy üzlete, már oly modorban fogadja a megrendelést, mint ha szüksége sem volna arra a néhány forintra, s szívességet tenne azzal, ha a munkát elvállalja. — Hányat tudunk, ki mihelyt megalapította üzlete jó nevét, — annak fenntartása s fokozása helyett — „első segédjére” bizza a munka-vezetést, ő maga pedig levette becsületet hozó kötevényét, leteszi szerszámát s vagy a kávéházakban és korcsmákban politizál állami és városi ügyekről, parancsol sör, bort, feketét, — s játszik preferance-ot, ferblit stb.; vagy a város dolgait intézi a boltok, üzletek előtt és spekulál valamely vámmra, földbérletre stb. Otthon természetesen felesége, leányai szintén hasonló „manérral” emelik a ház tekintélyét, levetik az egyszerű polgárius öltönyt, kieserlik a festett butorokat diófással, ruganyossal. Nemsokára nagy vacsora következik, melyen ott van a tekintetes polgármester ur, a főjegyző ur, az ügyvéd ur, sőt az orvos urak is s természetesen nagyokat köszöntenek a derék, kitűnő iparosra, — ki azután a közelebbi képviselőválasztáskor és városi restaurációkor ugy el lesz foglalva a magas politikával, hogy már többé szíveségből sem dolgozik üzletében, — mit nemsokára föl is cserél egy kisebb városi hivatallal, vagy tekintélyének megfelelő bérlettel. — Bizony kevés jót láttunk származni az ily eljárásból, — nemsokára azért, mert az illető város közönsége

elveszt egy jó iparost, egy kiterjedett üzletet, mely a midőn saját javára termel, egyszersmind jóra való iparosokat is képez, — hanem azért is, mert az ily jó üzletekkel felhagyott iparosok, ha szerencsések is lesznek új állásukban, kevés kivétellel tesznek oly hasznot községüknek, városuknak megváltozott helyzetükben, — mint akkor, midőn egyik megrendelést a másik után jókedvvel fogadva, jól teljesítve, — vagyont, de mindenesetre tisztességes megélhetést biztosítanak maguknak és családjuknak.

Megengedjük, hogy nagy része volt ezen helyzet változtatási — törekvésnek a közelebbi mult közéletének és ipari viszonyainak is. — Az a sok haszontalan és éretlen torzsalkodás, mely nem épen egészséges politikai viszonyaink között némely vidéken egészen dühbe hozta a társadalmi osztályokat, sok jó iparosnak vette el kedvét a csendes, munkás foglalkozástól.

S a régi ipartörvény, mely nem számolva viszonyaink, — az iparszabadság hangzatos czime alatt egy sereg kontárral s egy sereg liferáns-vállalkozóval töltötte el az egész országot, — sok önértetes mesterrel változtatott pályát. De — hála Istennek — sokat, nagyon sokat változott a helyzet, nemsokára politikailag, hanem társadalmilag is.

Az állam és a társadalom egyaránt foglalkozik az iparos osztály ügyével, jólétének fejlesztésével s az ennek érdekeit szemelőtt tartó törvények és rendszabályok nemsokára az iparos osztály létérdekeinek felelnek meg, hanem — épen az iparos osztály közreműködésének bevonásával, — egy életképes, új nemzedék képzését, erősítését teszi lehetségessé hazánk közjávára.

De hogy ez meglegyen, — az legnagyobb részben épen az iparos osztály derék, értelmes buzgó tagjainak közreműködésétől, huzgalmától függ.

(Folytatása következik.)

TÁRCZA.

Dal.

Nem bántam meg,
Nem is fogom megbánni,
Hogy felétek
Keztem rózsám eljánni.
Mint árnyék a
Fényt — követlek tégedet...
E fény nélkül
Itt hagynám az életet...!

—

Azt beszéli
Tavaszi virág, csillagfény:
Könyvek között
Születik meg a remény...
Buvál sujtott
Szívben hordom képedet...
E kép nélkül
Itt hagynám az életet...!

(Marosújvár.)

Zandrhám.

A nagyenyedi református templom

belsejének átalakítása 1794. s az ezt követő években
és a templom története az átalakítás befejeztéig
(Folytatás.)

1599-ben Mihály oláhországi vajda nagy sereggel Erdélybe tör, az ország fegyveres seregeit véres csatákban megveri.

A következő év szeptember 18-án Miriszló mellett már Bástia segítségével ütközik. Ezen véres ütközetben Mihály seregei teljesen leveretnek, szétszórótnak. A miriszlói ütközetet megelőző napon, szept. 17-én a vajda vérszomjas, rabló csapatai Enyedre özönlenek, a várost kirabolják, feldulják. Berontanak a várba is s az ide menekült polgárokat szintén kirabolják, nagy részét legyilkolják.

Igen természetes, hogy Mihály hordái a templomot sem kímélték. Behatoltak ebbe is, kirabolták, feldulnak, megszenstelenítették.

A következő évben Enyedet újabb katastrofa érte. Ugyanis 1601. aug. 3-án Goroszlónál vívott szerencsétlen kimenetelű ütközet után, melyben Bástia és Mihály vajda egyesült hadai Báthori Zsigmond fejedelem seregeit teljesen szétszórta, Mihály vérszomjas seregének egyik szárnya, Rácz György vezetésével, aug. havában Enyedet újra megrohanja.

Védelemről szó sem lehetett.
A szerencsétlen lakóság nagyobb része a városból idejekorán menekült a merre lehetett. Kik honn maradtak, egytől egyig irtalom nélkül leöltek. — A város leégett úgy, hogy „ház épen az egész városban nem maradt.”

Minden valószínűség szerint leégett ekkor a templom is,* mert a városban ház épen nem maradt.

A szerencsétlen kimenetelű goroszlói ütközet után oly annyira szomorú idők következtek Erdélyre, hogy a halálra üldözött lakóságnak egymással czivódnia sem kedve sem ideje nem volt.

Az enyedi kálvivistákat és lutheranusokat is a közönséges értelemben vett meélhetés gondoljai eme rendkívül nehéz időkben annyira lekötötték, hogy a templom tulajdon joga feletti vitára akkor aligha gondoltak.

A leégett templom úszkeit eltakarították együtt. A templomra fedele t csombojították együtt, egyesített erővel — s imádkoztak benne felváltva, buzgón, kérvén a mindenható Istent, hogy az ő irgalma és mindenható ereje ezen az elviselhetlenségig súlyos hazai állapotoknak minél előbb szakítsa végét. Ezen szomorú időkben Tassándi Mihály volt a ref. pap Enyedben, ki 1605-ben a marosvásárhelyi zsinaton püspökké választották.

Enyed az erdélyi ref. statusnak már ezen korszakban egyik központjává lett.

Ugyanis az enyedi ref. ekkor keletkezése után csakhamar az évenként megtartani szokott 2 provinciális, vagyis generalis sidonus egyike t. i. a téli, minden évben Enyedben tartott meg. — Ez a törvényen nyugvó gyakorlat 1623-ban lett megváltoztatva és pedig oly módon, hogy jövőben évenként csak egy zsinat tartassék, mindig nyáron, az egyházmegyék kiválóbb helyein változtatva.

*) Lásd „Erdélyország története, tekintettel művelődésére”, Szilágyi Sándortól, lásd „a nagyenyedi egyház keritése” P. Szathmári Károlytól.

LEVELEZÉS.

Marosújvár, 1887. júl. 28.

— A műkedvelők Marosújvárt. —

(A „Sárga Csikó“ előadása alkalmából.)

„Quantum potes, tantum aude!“

E becses lap hasábjain igen sokszor be lőn mutatva, azon széles körben elismert buzgó működés, melyet a marosújvári műkedvelő-társulat, a jótékonycélok szolgálatában, oly hosszú időn át kifejtett és jelenleg is kifejti. Eme derék és tiszteletreméltó testület a mily hazafias tisztelettel jegyezte be a nevét az E. M. K. E. alapító tagjai közé, ép oly nemes ambícióval sietett minden előforduló esetekben a ker. szeretet áldozatát megvinni oda, hol segély után kiállt a szükség, a nyomor . . . Eme csendesen működő jórahaladó társulattal szemben D. J. ur a „Közérdek“ néhány számában egy „szigorú kritikus“ alakjában lép föl; hasábos cikkekben és szokatlan hangon adja tudtul, hogy vége van már az eddigi (s többnyire kedvező) szini referádáknak; most a „szigorú kritika“ foglalja el, az ítélőszéket, melynek menyköveit szerte a színész — legyen a kenyérkereső, vagy jótékonycéllal működő műkedvelő — ki nem kerülheti. És csakugyan megeselekedet egy-egy hasábos „kritika“, leír egy sereg aeshetikai fejtegetést, és egy aeshetikai nyenez pedanteriájával doktrínákat állít fel, melyek alapján a műkedvelőkkel szemben is ugyanazon igényekkel lép föl, minőkkel a rendes színészeket szoktuk felkeresni.

Hát édes D. ur! ezt mi tagadjuk és velünk együtt tagadják sokan, igen sokan azok, kik szerényebb igényekkel tekintünk eme társulatra, mely áldozattal és szorgalommal siet művelésére, jótékonytársaival; sokan, igen sokan vagyunk kik szerényebb hangon szoktuk az ily testület működésének körülményeit, eredményeit elbírálni. Az oly kritikai doktrínának, minőt D. ur leír, van helye a nemzet áldozatára appelláló színésznél, melynek méltó, vagy méltatlan művészetét a „kritika“ akár a Parnasusra fényleni, akár kapálni küldheti . . . Felvett esetünkben „v e t o l“ kiállunk.

Különben ad rem! Műkedvelőink július hó 28-án Csepregyhelyen „Sárga Csikó“, 3 felvonásos népszínművét adták elő, melyben D. ur Bakaj András szerepét választotta ki magának. Ámbár a Bakaj szerep körében igen jelesen működő tagokat ismerünk, D. ur ezen eljárását örömmel látták a tagok, mivel azt hitték, azt kelle binnük, miszerint D. ur ezen felléptével magas és szigorú theoriját akarja realizálni „a valódi műkedvelő művészetével“ . . .

Eszembe jut Michel Angeló, ki midőn „Mózes“ művét befejezte, ennek szemlélete közben csodálat és örömtől elragadtatva, kalapácsával a szobor térdére ütött és pedig oly hevesen, hogy a márvány megpattant, miközben felkiáltott: „Most beszélj Mózes!“

Midőn D. J. kritikusként a műkedvelőkkel szemben hangoztatott szigorú elvek után a színpadon megjeleni látom, önkénytelen felkiáltok:

„Most beszélj Mózes!“

„E ő beszélt — csak beszélt, de nem játszott . . .

Az emberi élethez tartozó összes tüneményeknek s azok színpadi előállításának lényege: a cselekvés. Sem ezt, sem a conceptiót, mely Bakaj személyéhez fűződik, megfelelő alakban nem láttuk. Mit nagyon

sajnálunk, mert a műnek megfejteséhez a legtöbb motívumot Bakaj szerepe szolgáltatja. D. ur szerepét elmondta . . . játék nélkül úgy látszik, hogy az emberi életből merített „igazit“ „művészi“ megjelenteni úgy, amint kritikájában követeli, ez idejüleg meg nem képes Bakaj lelkiismeretét egy büntény nyomja D. ur mosolygó alakjában . . . s midőn eme büntény körülményeit emlegetik, még csizmaszárának kedélyes veregetését is megengedi . . . azt pedig, hogy lelki küzdelme és fájó emlékei közt időt vesz magának egy színpadra került eb elkergetésére . . . ezt már meg nem bocsátjuk Bakajnak.

D. ur megjelenése ingadozó, gestusa erőszakolt, cselekvése színtelen. Már pedig cselekvés nélkül nincs élet.

Ezen D. ur által követelt „szigorú kritika“ után jöjjön most ezutánra is a műkedvelők szini referádája!

Erzsi, Bakaj leánya (Vince Janka) megszokott éntek játékával és szép tiszta hangjával kedélyi megindulásait hű kifejezésre juttatta. — Ugyanezt mondhatjuk Csorba Mártonról (Csiszér Árpád), kitől a bensőleg viharzó érzések külső színezésében, épen Bakaj tanulhat első sorban. — Agnes asszony (Urbán Jakabné) színpadra termettségét fényesen igazolta. — Laczi fia, (Papp László) hiányos mimikáját szép hangja mellett feledtük. Kevés műgond mellett a nemű szerepekben nélkülözhetlenné válhatik. — Izik és Csárdás (Boér János) kétfele szerepében nagy otthonossággal játszott. Ő megszokta mutatni, hogy a tehetségnek is szorgalom adja meg a helyes fejlődést. — Pista, szolgagyerek (Vince Róza) eleven és értelmes játéka a legjobb műkedvelőt igéri. — A többiek, u. m. Babos K., Védli L., Babos Rerta, kisasszonyok; Pásztor Gy., Bodolla M., Urbán J., Simon M. ifj. Molnár J., Lőrincz G., Szilágyi Gy., Aranyosy Gy. kisebb szerepeiknek megfelelően játszottak a legjobbjaként. — A kitűnő maszkirozásaért elismerést érdemel. Ezzel az elismeréssel szívesen adózunk Fejes Ambrus veterán színházi pénztárnok urnak is, nem kevés nehézségekkel járó és buzgalommal teljesített feladatáért.

Szépszámu és tapsokban nem fukar közönség nézte végig az előadást, kik között több kiváló állású fűrdövendőket is láttunk.

Zandirhám.

Magyarigen 1887. július 36.

— Képviselő választási mozgalom. —

A czimet olvasó azon jogos kérdést tehetné, hogy nem komikus-e most a képviselő-választások országszertei béfejezése után több héten is, választási mozgalomról írni?

Az ám! de tudni kell azt is, hogy a magyarigeni kerületben megválasztott képviselőnk a kézi kerületben is megválasztatván — értesüléseink szerint — ezen utóbbit szándékozik megtartani s így a magyarigeni kerület azon szerencsében részesülend, hogy a képviselő-választási kellemeségeket a folyó évben még egyszer, lesz alkalma élvezni. —

Ilyen körülmények között csoda-e, ha ezen választó kerület sokak részére az „igéret földé“ lett és ennek elnyereséért már most megindult a zarandoklás!

És ezzel meg van fejtve a czim értelme és helyessége is s áttérhetünk a dolog lényegére.

Tehát kerületünkben, de kiválólag ennek székhelyén a mandatum a aspirálók — és ilyent Isten jóvoltából már

S mondva; nyolezat névszerint tudunk — már meg kezdették a személyes és megbízottak általi látogatásokat, foly a levelezés és a tapogatózás a választók között, pedig az eszmecsere annyira, hogy a választók némelyike már személyi megállapodásra is jutott.

Mindezeket pedig tudva az előzményeket és ismerve a viszonyokat — csodálkozni vagy megütödni épen nem lehet.

Megindult tehát nálunk és folyamatba tétetett a választási mozgalom másodikban is és ez jóval nagyobb mérvűnek mutatkozik az elsőnél, s kilátásunk lehet egy küzdelmes választásra, mely minden bizonnyal nem fog oly egyhangulag megtörténni, mint az első, habár ezen kerületben bármely árnyalatu ellenzéki képviselő választásáról szó sem lehet és nincsen is és így nem elvi, hanem személyi küzdelem leend.

A küzdelem azonban nem Czeglédi értelemben vendő, mert kerületünk választói sokkal békésebbek és csendesebb vérmérsékletűek, semhogy kihágásokra engednék magukat ragadtatni, a legkitűnőbb „som“-tól is, hanem értendő a simán, csöndesen megejtendő szavazásai küzdelem.

„Választó“*)

A műkedvelő társulat körestélye.

— 1887. július hó 24-én. —

Városunk elég sivárnak mondható társas életében valóságos vázként tűnt fel a műkedvelő társulat által f. hó 24-én rendezett körestély. Ima a társulat, — melyről a rozsz nyelvek szeretik azt hirdetni, hogy elszólt, mint a pára, — igen is „hangosan“ ad magáról életelt s bizonyítja, hogy nem tagnál, sőt ellenkezőleg ereiben új, pezsgő élet támad. A választékosan egybe állított műsoron ismert, jóhangzású nevek mellett ott ragyogott egy pár egészen új név is. S vajjon kik gyakoroltak a közönségre nagyobb vonzerőt: a régi gárda tagjai e, vagy az a két új csillag, kihnek nevével e helyen ez uttal foglalkoztunk először? . . . Hát én ezt teljességgel el nem dönthetem. Annyi bizonyos, hogy bárki kedvéért gyűlt össze az a szépszámu lelkes közönség, utóljára mégis csak neki magának jutott ki leginkább a kedvből, az élvezetből; s aki ott volt, bizonyára ma sem fogja elkerülni a műkedvelő társulat „háza tájkát“. (Tudvalevőleg ma lesz a második körestély, — nem kevésbé élvezetes műsorral.)

De lássuk, mit és milyet nyújtott a multkori?

Az 1. szám volt „Egmont“ nyitánya Beethoventól. Zongorán négy-kékre előadták Vince Dánielnek urhölgy és Barabás Angyalka k. a. az előbbinek — estélyeink és hangversenyeink ezen régóta kedvelt alakjának játkáról mért mondjunk újabb dícséretet? Vincéné urhölgy a művészet olyan fokán áll, hogy őt százaszor, meg százaszor meghallgatjuk, a nélkül, hogy játéka közönségsé válne előttünk; dícséretünk csak vízcsepp volna a tengerben, tehát csak annak konstatalására szorítkozunk, hogy kipróbált jó izlést ez uttal is elárulta a darab megválasztása, bő alkalmat nyújtott szép technikájának érvényesítésére Barabás kisasszonynak is, ki ez alkalommal két oldalról is meglepő szerencsével mutatta be művészetét s nagy zavarban vagyok, ha a felett kell határoznom, melyiknek nyújtsam az elismerés koszoruját: zongorajátéka-e, vagy gyönyörű énekének? Mikor ig-

*) Nagyon szívesen vesszük értesítéseit.

Szerk.

Az enyedi nagy templom tehát egy ideig, minden évben egyszer kebelébe fogadta az erdélyi református status törvényhozó egyházi és világi nagyjait.

* * *

Bethlen Gábor fejedelemsége alatt Erdély politikai, gazdasági és társadalmi ügyei kezdettek örövendően rendbe jönni.

Áldásos uralkodásának ideje folytán a városok és falvak ellenséges sergek dúlásainak nem voltak minden órában kitéve, mint a közel mult iszonyu korszakban s így romjaikból lassanként kiemelkedtek, a vérző sebek hegedésnek indultak.

Évek során Enyed is újraépült. polgársága nagyonyi romlását lassanként kiheverte s az 1597-ik évi közösségi szerződés értelmében isteni tiszteletét a nagy templomban mindkét felekezet törhető egyetértéssel végezte.*)

A belbéke és polgári jólét kora, melyet a költők „Erdély Aranykorának“ neveznek a Rákócziak alatt is fennállott addig, míg a nagyarágyó II-ik Rákóczi György fejedelem, fényes sergével, Lengyelország elleni szerencsétlen hadjáratára indult.

Éz a szomorú emléktű hadi kaland a szerencsétlen Erdélyre ujjalag iszonyu romlást és pusztulást hozott, 1658 nyarán földére török és tatár hordák törtek, melyek utjokban mindent feldúltak, leégették, lakosága nagy részét

*) Enyeden ezen időben csak kálvinisták és lutheranusk voltak. Az egész lakosság ezen két vallásfelekezet között oszlott meg. A minoriták csak 1727-ben jöttek Enyedre, építettek papi lakot, iskolahelyiséget, templomot s kezdték kath. hitközséget szervezni.

részt felkonezolták, részint lánczokba fűzve, fogságba hurcozták.

Enyed polgársága a pusztító ellenség elől a várba menekült s azt ennek komoly ostroma ellenében, két napon keresztül (sept. 10—11.) makacs kitartással hőiesen védelmezte.*)

Ezen rendszeres ágyuostrom következtében a templom falazata is jelentékeny romlásokat szenvedett,**) de az ellenség a várat bevenni nem tudván, a templom belseje ez alkalommal ellenséget nem látott.

Hogy az ostrom következtében a templom leégett volna, azt a rendelkezésem alatt álló okmányok nem említik. Még Dipcei Szabó István sem írja, hogy a templom ez alkalommal leégett volna, ki pedig az ostrom lefolyásáról elég részleteséggel szól.

Ugy kell lenni, hogy Enyedet 1658 és 1666 között valami újabb katastrofa érte, mely alkalommal a templom is leégett és feldulatott, mert az enyediak 1667. évben országos kéregetést indítanak „a leégett és feldult templom számára.“**

*) Az ostrom leírását lásd Dipcei Szabó István Erdélynek s Nagyenyed városának két rendben esett égetésének sarcoltatásának, rablításának rövid de hiteles históriája Nagyenyeden 1838 és a Nagyenyeden megjelenő „Közérdek“ 1884. évi folyamának 32. és következő számain.

**) Ezen ostrom alkalmával fűrdött a torony falának északi oldalába az az ágyu golyó, mely ott ma is látható.

**) Lásd az 1848-ban készült levéltári irományjegyzék 163. lap 3. számát. Az itt látható feljegyzés tanúsítása szerint az akkori luth. superintendens, enyedi hívelnek engedélyt ad, hogy a leégett és feldult templom számára országosan kéregethessenek. Az országos kéregetés csak a nagy templom javára történhetett, mert ez akkor még a kálvinistákkal közös volt s a mellette levő 1833-ban épült kistemplom csak később, e század vége felé ment át szerződésileg az enyedi lutheranusk kizárólagos tulajdonába.

Ezen újabb romlásnak 1660-ban kellett történnie, mely évben Erdélyt ujjalag török, oláh és kozák hordák özönlötték el s Bod Péter szavaival élve sok épületek, templomok, tornyok, harangok, papok lakó helyeik elégettettek, az egész Erdély egy tűzben égett, hamuvá tétetett.

Feldulhatták ekkor Enyedet a török, tatár hordák. márcsak bosszúból is, az 1658-ban az enyedi vár alatt szenvedett kudarczért.

Mint hogy Enyed csak azelőtt két évvel égett volt le, ez alkalommal itt, a templomon kívül nem sok leégni és feldulni való találtatott s ezért az általános országos pusztulás mellett ezen város pusztulása akkor fel sem tűnt. — Ebből magyarázható ki, hogy erről külön történelmi feljegyzés nincs, legalább ilyet nem láttam. — Enyed város régi levéltára tudna beszélni róla, ha ilyen volna, de 1849-ben ez is elégett.

Tény, hogy az enyedi kálvinisták és lutheranusk 1667-ben a leégett és feldult templom helyrehozásán fáradoztak és országos segély gyűjtéshez folyamodtak.

* * *

A pafi Mihály erdélyi fejedelemnek egy 1662. október 6-án kelt intézkedése folytán, a Bethlen-főiskola Enyedre költözködvén át, ezzel a városra, de főleg az enyedi kálvinista ekklesiára egy új és szép korszak vette kezdetét.

(Folyt. köv.)

montot j...
vagy mikor
nyedségéve
hogy homl
megranyo
az ő kedve
tu . . .“ m
áll előttü
fel is tudja
kritika har
megnyerő.
hangjával e
kas Ödön
kisasszony
annál nagy
magyar vé
gyar nyelv
Ariával az
tanulmány
szépségait.
Az e
Szöllösi I
olyas kelle
a további
nak és sz
gett közel
későbbi m
gosító kez
Ifj.
hatással sz
vonunk le
hogy jó
mert előad
hatás. —
széssel fog
búcsú dala
magyaros
férfi szere
szintén de
mindent, a
kedvező v
Eldo
istennője.
a maga ál
bőviben, a
akkor min
szontlátás
juk be ret
„Vis

Pár szó

Ugy
életében,
desen ap
egy erő
napról a
lamikor,
pes. Siet
látjuk s
fogva me
kisebb,
önök be
rendelke
dés a Sz
levén a
ván itt,
hogy ez
servesen
vebben i
atyákat,
cza kikő
tassák ki
lássák el
meg a r

Néh
nök, Die
nak ékes
netéhez.
oly pom
keresi fé
melné a
vezető u
hogy ne
porondos
lámpát k
a hely.
tisztántar
illető tisz
rencsése
sövény t
telve a
jog szen
míleg ko
rés által

már meg kez-
látogatásokat,
tők között, pe-
tók némelyike

eket és ismerve
ódni épen nem

atba tételt a
jóval nagyobb
sunk lehet egy
nyal nem fog
5. habár ezen
píselő válasz-
nem elvi, ha-

értelemben ve-
békésebbek és
gásokra enged-
om"-tól is, ha-
ndó szavazásali

Választó**)

stélye.

ársas életében
ársulat által f.
at. — melyről
eloszlott, mint
életjelt s be-
leg ereiben új,
llított műsoron
gott egy pár
a közönségre
agy az a két
foglalkoztunk
em dönthetem.
gyült össze
égis csak neki
évezetből; s
tlni a műked-
s ma lesz a
es műsorról.)
multkori?

Beethoven-től.
telné urhölgy
— estélyeink
akjának játé-
ezéné urhölgy
t meg száz-
közönségessé
volna a ten-
szoritkozunk,
nta a darab
technikájának
ez alkalom-
natta be mű-
t kell hatá-
s koszorját:
? Mikor eg-
Szerk.

ett történnie,
kozák hordák
ok épületek,
lakó helyeik
égett, ha-

tatar hor-
az enyedi vár

el égett volt
nem sok légni
talános orszá-
akkor fel sem
külön tör-
látam. —
róla, ha ilyen

lutheránusok
rehozásán fá-
amodtak.

egy 1662.
thlen-főiskola
de főleg az
szép korszak

montot játszották azzal a precizitással és korrektséggel, vagy mikor a Triot kísérté az ő szeretetre méltó könnyedségével, zongora-billentő szerettem volna lenni, hogy homlokomra vagy vállaimra tapodtak volna azok a megaranyozni való újjacsák; — hanem mikor rákezdte, az ő kedvesen csengő széphangjával, hogy „Conne est tu . . .” mindenki tudta, hogy képzett rutinrozzot diletáns áll előttünk, ki nem csak birtokában van hangjának, de fel is tudja használni annak minden előnyét. A komoly kritika hangján szólva Barabás Angyalka kisasszony mind megnyerő, elegáns megjelenésével mint szépen iskolázott hangjával egáránt kedvenczét let a közönségnek. A Farkas Ódón két dalából kiértett ugyan egy kisé, hogy a kisasszony csak alig egy év óta beszél nyelvünkön; de annál nagyobb érdem rá nézve, hogy érezve ereiben a magyar vért, vasszorgalommal iparkodik a zengzetes magyar nyelvet elsajátítani. A „Mignon” dalműből énekelt Ariával azonban valóban remekelt, látezik, hogy komolyan tanulmányozta, átértezte s érvényesítette is annak minden szépségeit.

Az estély sikerében Barabás k. a. méltán osztozik Szöllösi Ida k. a. ki Varga Józseftől énekelt népdalokat — olyas kellemes szoprán hanggal, mely valóban megérdemli a tovább képzést, s szintén gratulálunk a kisasszonynak és szülőinek, tudva, hogy hangja kiképzése végett közelebről az operaiskolába fog beiratkozni. Legyen későbbi működése méltó folytatása a szép reményekre jogosító kezdetnek.

Ifj. Ábrányi Kornél költeményét, a „Bákirályinó”-t hatással szavaltá Emmanuel Ida k. a. azt hiszük nem vonunk le semmit a saját érdemből, ha megjegyezzük, hogy jó mintaképet választott Krismanitsné urhölgyben, mert előadásában tagadhatlanul felismerhető K. úrhölgy. hatás. — Ha még megemlíthük Szegedi Gyula ur tetszéssel fogadot és megújított énekszámát („Ifju Verner búcsú dala” Säekingeni trombitásból) Jeney Lajos ur jóízű magyaros czimbalomjátékát s a Trióban közre működő két férfi szereplőt. Nagy Albert és Grün József urakkal, kik szintén derekasan megállották helyeiket. akkor elmontunk mindent, a mi az estély művészi oldalát — hiszük — kedvező világításban tünteti föl.

Előadás után a művészet másik ágának a táncznak istennője. Terpsichore oltárára is meghozta az ifjuság a maga áldozatát; s bár tánczosoknak nem igen voltunk bőviben, a kedélyes mulatság éjjeli 12 óráig tartott s akkor mindenki e szavakkal vált el ismerőseitől: V iszontlátásra a jövő körestélyen! — Mi is e szavakkal zárjuk be referándunkat:

„Viszontlátásra — a jövő körestélyről!”

Referens.

Pár szó Enyed város t. polgármesteréhez és t. tanácsához.

Ugy látszik, hogy törvénynyé vált városaink életében, miszerint a rohamos haladás után rendesen a pathia áll be a fejlődés menetében s mintegy erőt veszett, csak arra törekszik, hogy egy napról a másikra áthuzza életét, míg egyszer, valamikor, megint egy erőteljesebb lépésre lesz képes. Sietünk kijelenteni, hogy nemcsak Enyednél látjuk s tapasztaljuk ez állítás igazságát s ennél fogva megadva magunkat a sorsnak, csak néhány kisebb, de mégis szükséges dologra hívjuk fel önök becses figyelmét, s ha lehetséges, szíves rendelkezési hatalmukat is. — A vasuti közlekedés a Szentkirályutezán át történik. Ez utcában levén a megyeháza és több tekintélyes egyén lakván itt, — a közlekedés természetesen élénk. De, hogy ez a borzasztó rossz kövezet miatt mily keservesen történik meg, azt ugyan felesleges bővebben illusztrálni. Arra kérjük a tisztelt városi atyákat, hogyha már nincs elég pénz az egész utca kikövezésére, legalább a gödrös helyeket javíttassák ki s azt a szerencsétlenül foltozott pallót lássák el tisztességes padozzattal, hogy ne botoljon meg a rajta járó-kelő publikum minduntalan.

Néhai Honchard József, Kovács Sándor mérnök, Diemár Károly és Kovács Gyula nevei vannak ékesen fűződve a kis sétatér létesítése történetéhez. Épen 10 éve mult, hogy létesült. Kivált oly pompás időben, mint e nyár folytán, szívesen keresi fel az üdülői ohajtó publikum. Megérdemelné a nagyobb figyelmet. Legelőször is a felvezető utat kellene helyreállítani, még pedig úgy, hogy nedves időben is lehessen eljutni a sétány porondos utjaira. Azután a kioszk táján még egy lámpát kellene alkalmazni, mivel ott a legsötétebb a hely. A fü rendes kaszálása s az utak rendes tisztántartása iránt is jobban ügyelhetne fel az illető tisztviselő ur. A kerítés is több helyt szerencsésen el lett hordva: a szépen fejlődő eleven sövény azonban nincs kiegészítve s végül — tisztelve a magán tulajdon és ennek fenntartása iránti jog szentségét, mégis e hely közelében talán némileg korlátozni lehetne — legalább szíves felkérés által — azt a buzgalmat, melyet egy deszka-

kerítés bekátrányozása által, a frissülni vágyó közönség szagló érzékei ellen, hetek során keresztül, az illető tulajdonos — különben elég praktikus — elkövetni szíveskedik. — Nem valami roppant fontos dolgok ezek az igaz; de midőn arra van kilátás, hogy városunknak egy sereg vendége lesz a hadgyakorlatok folytán, — és másfelől meggondolva, hogy publikumunk hálás köszönetet fog szavazni a t. Tanácsnak, ha szíves figyelmébe veszi egyelőre legalább a felhozottakat, reméljük, hogy a nyár folytán némi sikerét láthatjuk felszólalásunknak.

Többen.

A közönség köréből.

Hát biz az ugy van tán a világon mindenütt, „ha a macska nincsen otthon: tánczolnak az egerek!” Így történt ez minálunk is, sőt nemcsak történt, de történhetik mindennap — ki tudja meddig? Ugyanis van ennek a városnak egy közhasználatban álló fürdője, mely különösen ilyen kanikulai időben megfizethetetlen hasznára van a fürdő közönségnek. — Kérdezzék meg csak kérem „Thomai bácsi”-t! — Ez hát csak jó. Hanem az itt a baj, hogy van ennek a közhasználatban álló fürdőnek egy igazgatója — legalább így nevezte magát előttem s „Thomai bácsi” is fülem hallattára titulázta így — egy magas, szőke, sovány, szakállas, hajszas, néha napján zwikkeres, fiatal, nőtlen ember személyében, ki mióta a polgármester ur nipes itthon, tánczra kerekedett. Előtte nem az a szent és tiszteletben, érvényben tartandó; a mit a polgármester ur nevével ellátott s 1886-ban kelt, de 1887-re kiigazított s ez által a jelen évfolyama is szentesített fürdőrend beszél, hanem a mit „kellemes csevegés” közben megígér. Előtte nem az a „sikk”, hogy a fürdő minden vendége, a törvény határain belől, kellő méltánylatban részesüljön. fürdőzői vágyát kielégíthesse, hanem, hogy egy a törvény határain kívül, az ő kegyes előzékenységből, kerek három óra hosszat fürdöthessék. Innen van aztán az, hogy a 9 órától 12-ig terjedő időköz, kinötte magát 12-ig, azaz kerek három órára, míg a 6 órától 9-ig terjedő megrövidült egy egész félórával. Ime, így növeli és rövidíti a kegyes igazgató ur az időt, mintha valami ujan felfedezett chronologus, vagy legalább is polgármester volna! Nem kívánom én azt, hogy 9 órától 12-re nyújtott szabadalom megrövidíttessék, de azt kívánom, hogy a 6 órától 9-re rövidített, előbbi törvényes állapotába visszanyujtassék. Nem kívánom, hogy érettem, vagy bárkiért is fentartsák, a régi időrendet — ott a fürdőhelyiség ajtóin, de azt igenis kérem, hogyha változtatnak a régin: ne feledjék kitenni az újat, megjelölni a változtatást, mert könnyen megtörténhetik, hogy pl. 1/2 kor benyit az ajtón valaki olyan, a kinek joga van s meglát a fürdőben valaki olyat, a kit nincs joga, hogy meglásson — fürdő kosztümben. Én legalább nem tudnám elviselni a „szép szemek” haragos nézését, valamint a „szép szemek” sem állhatnák meg, hogy rám, mégha „Thomai bácsi”-nak negyedszeri csevegése után nyitok is be, haragos pillantást ne vessenek. Nemde? ugy-e, kérem, e szabály alól az igazgató ur sem lenne kivétel? Ne mondják ki, a „Nem”-et, mert akkor a megnyújtott idő megrövidül, a megrövidített pedig megnyulik — ez meg nagy kár lenne eme néhány ószinte szóért. Hanem azért nem tudom, hogy e változtatást, mely a mostani uszt tekintve, valósággal az lenne, kiirná-e a fürdőhelyiség ajtajára, a mig a polgármester ur haza nem érkezik? Vagy . . . vagy . . . ! „Rend a dolog veleje!”

Igazmondó.

VEGYES HIREK.

— A nagyenyedi műkedvelő társulat 1887. július hó 31-én körestélyt rendez a következő műsorról: a) „Sappho” (Trio), előadják dr. Nagy A. (fuvola). Grün J. (hegedű), Barabás Angyalka (zongora). b) „La cascade” zongorán játssa Papp Lenka. c) „Erdei dal” Gounod-tól, éneklő Barabás Angyalka. d) „La favorita”, hegedűn játssa Papp Czecczilia, zongorán kíséri Papp Lenka. e) Töredék. Arany János „Katalin” cz. költeményéből, szavalja Szabó Jenő. f) A tavasz érkezése, daljáték, (költemény Várad Antalól) zenéjét szerzé Erney József, zongorakíséret mellett éneklő a női kar. — Belépti jegy 30 kar. Kezdeté fél 8 órakor.

— „A tavasz érkezése.” Ez a czime azon nagyhatású és kedves zenéjű daljátéknak, melyet Várad A. költeményére Erney József fővárosi zenedei tanár szerzett. A lapok sokat írtak felőle pár héttel ezelőtt azon alkalomból, hogy azt több fővárosi zeneintézet zárünnepélyén általános tetszés között előadták. Ez lesz egyik legérdekesebb száma a műkedvelő társulat mai estélyének is, melyre előre is felhívjuk a közönség figyelmét. — A daljáték szövegét lapunk mai csarnokában közöljük.

— A nagyenyedi kereskedő ifjuság által aug. 7-én a sétatéren rendezendő mulatságra felhívjuk a t. közönség szíves pártolását. A bizottság élén ifj. Winkler János és Bodola Lajos derék kereskedőink állnak, — minden lehetőleg megtesz a mulatság sikeréért. Megemlíthetjük, hogy fedett helyiségről is gondoskodva lesz véletlen rossz idő esetére.

— A mozgó ujoncz felülvizsgáló bizottság aug. 2-án Nagyenyeden fog működni Kasich Péter m. k. honvédelmi minisiteri osztálytanácsos elnöke alatt. A bizottság tagjai részéről Reviczky I. h. ezredes és dr. Kelemen

Mihály II. oszt. főtörzsorvos. A hadsereg részéről Watter Ferencz tábornok gyulafehérvári várparancsnok, Augóé Ferencz őrnagy, Magy Miksa főtörzsorvos és Fronius Lajos, százados A tollivívő tisztelet Bárczy Andor minisiteri s. fogalmazó viszi.

— **Mulatság.** Az 1848-ban Sárdon vértanui halállal elhunyt 63 magyar honfi közös sírjához állítandó emlékmű javára f. évi augusztus hó 7-én d. u. 4 órakor a gróf Teleki Sámuel horbándi ligetében tarisznyás nyári mulatság lesz rendezve. A bizottság tagjai Vadadi Gergely elnök, O. Veress Sándor sárdi ref. pap, pénztáros, Botos Dénes b. jegyző, Szöllösi Károly, Szász József, Kozma Gyula és Vadadi László sárdi birtokosok.

— **Értesítés.** Tudatom tisztelt előfizetőimmel és megrendelőimmel, hogy „Dalárzsebkönyv” cz. férfi- és vegyes karokat tartalmazó gyűjteményem, mely eddig nyomdai akadályok miatt nem jelenhetett meg, f. év. augusztus hó első napjaiban okvetlenül elhagyja a sajtót, s az egyes példányokat a kiadótulajdonos Dobrowsky és Franke budapesti könyvkiső czég fogja szétküldeni. Tisztelettel Nagyenyed, 1887. július 29. Varga József tanítóképezedei ének és zenetanár.

CSARNOK.

A tavasz érkezése.*)

Költemény Várad Antalól.

— Zenéjét írta: Erney József. —

Kar.	Aludjatok, álmodjatok, Sötét van és hideg; Nyugvó virágok, holdgok, Ti azt nem érzitek, De rózsaszárnyon érkezem, S fölébred a világ, S a meddig csak elérkezem, Virágot hint reád!
Tavas.	Hallga! hallga! Ez a hang! Ismerős fönt és alant. Ébredjétek! Az első posta érkezett. Az új tavaszvirág felett! Én legelőször láttam őt Az ébresztőt, az érkezőt! Én üdvözöltem titkosan Szerény bokornak árnyiban! Patak partján köszöntöm én Folyó csermelynek tükörén. Üdv a tavasznak, az érkezőnek, Virágnýtónak, az éltetőnek.
Kar.	Virágok ajka nyilj meg végre, Csábító illatos beszédre! Bimbó-ajak, nefelejtés-kékszem Az éghez szóljon, égre nézzen! Üdv a tavasznak! merre megy, Tavaszi tudás áldva légy! Szent tisztaságban nyilok én A völgyek enyhe kebelén! A berkek disze én vagyok, Föltettem tavasz-nap ragyog! Nem néztek én rém? Én is itt vagyok ám, Kicsiny, de szép! Közleg a királynő! Hódoljatok! Üdv a dicsőnek, ki jönni fog, Magas pompában im közleg; Üdv a dicsőnek, ki jönni fog, Piros csizmában harmat rezeg! Üdv a rózsza bimbójának, Melyből illatárja támad, Üdv neked! Üdv a rózsza bimbójának, Üdv tavasz legszebb leánya, Üdv neked! A Teremtőt, azt dicséred, A ki téli fagy közepett Ébreszté fel a mezőt, A ki napsugárral ékit, S a tavasz virágos ékit Alkotá, dicséred őt. Hódolat a szent atyának, Kinek intésére támad A tavasz, — üdv s hódolat! Üdv a földnek, a tavasznak, A sugáros ég alatt! Üdv neked, üdv neked!
Tavas.	
Kar.	
Hóvirág.	
Ibolya.	
Nefelejt.	
Kar.	
Tavas.	
Kar.	
Liliom.	
Orgonavirág.	
Kökörcsin.	
Tavas.	
Kar.	
Rózsza.	
Kar.	

Feladni . . . lemondani . . .

(Rajz)

Elekcs Lászlóval.

A fényes bálterem ragyogással, mámorral, illattal telt levegőjében Delibes, büvös-bájos keringője hullámzott. Virradott. A téli növények között, mely ezzel az ablakfülkék diszitve voltak, sápadtan verődött be a téli reggel első sugára.

Irma Geróval tánczolta a cottilion utolsó keringőjét. Oda hájtá vállára szép fejét, s álmagat szempillái alól gyönyörrel nézte a szép férfit. Talán szerették egymást? Valaha, régen . . .

És mint elfelejtett álom tünt fel lelkében az első bál, melyet tíz év előtt épp így jártak. Vissza álmodta magát abba a varázsos korbá. A bál utáni nap ott állt Geró lábainál a kondalló előtt. Látja, érzi, hogy miképp kéri néma esdekléssel: légy az enyém! . . .

De hát a tizenhat éves ifjak beszédét ki tudná komolyan venni? . . .

Érzi most is azt a babonás, balzsamos levegőt, mely meglepően utánozza vadvirágok, vizmosza sziklák, magos tölgyek illatát. És a visszaemlékezés bódító erővel lopózik a szívébe, a zene élénk rythmusa s ezen kezdve

*) A műkedv. társ. f. é. jul. 31-ki körestélyén előadja a női kar.

mondja: „Szereted, most is szeretéd! Tíz év előtt is szeretted! . . .

— Irma! suttogó lázasan Gerő, Irma. Ön szeret engem most is.

Es a zene rithmusa visszaadta a feleletet „Igen!”
— De, Irma, önnek nem szabad szeretni többé senkit — férjén kívül.

— Igaza van Gerő, nekem nem szabad szeretnem senkit férjemen kívül. De hátha öt nem tudom szeretni?!

— Pszt! az istenért, ne olyan hangosan. Még sok mondani valóm van. Tehát, Irma, nem szereti Tölgyesit. Hideg, mint a jég irányában. Testében fogyasztó ridegséggel, szívében undorral, sikkain gyűlölettel látja az ő hevét s attól nem tud felmelegedni. Látja a szenvedélyt, de az, az ön szemében csak komédia? . . .

„. . . Emlékezik? Egy kor . . . régen, valahol messze, egy esőndes kis falucskában, elvonulva a nagy világ zajától, zöld lombok árnya alatt mint tanított, hogy mikép kell szeretni forrón, igazán? Azóta tiszter nyitlak mező virágai, tiszter jöttek és búcsúztak el a dalos madarak, s ön már tíz éve, hogy asszony . . . Emlékezik?”
„Igen!”

„Feledni akartam. Azt hittem, hogy eltudom felejteni. Elfutottam a esőndes falu magányából, ide a nagy város zibvásárjába! Azt hittem itt feltalálom nyugalomam. Azt hittem, hogy eltudom felejteni azokat az édes emlékeket, melyek szünet nélkül önre emlékeztettek.”

„Mihazna? A távol magányában sem tudtam elfelejteni, pedig iparkodtam szórakozást keresni pohár csengés közt, baráti körben. Csak hogy újra csalatkoztam. Ha szép nyári estvék voltak, önnel bolyongtam a kert fái alatt. Elgondoltam: jutnak-e eszébe azok az órák, mikor gyöngéden öleltem magamhoz, belenéztem szemibe, s reszkető ajkom mohó vágygyal szívta biborajkáról az üdvöt? Emlékszik-e mindezekre?”
„Igen!”

(Vége következik.)

KÖZGAZDASÁG.

Az aratás ideje.

Dr. Hugó Wernernek „Die Sorten und der Anbau des Getreides“ című munkájából.
(Folytatás és vége.)

A buza utóérésére vonatkozólag a szobában, rendben, bábban és sorban (Stiege) Nowacki következő eredményekre jutott:

100 mag tartalmazott . . . gramm szárazanyagot

Érés állapot	Magvak azonnal elválasztva	Utóérve
Fehér érett . . .	3.581	Szobában . . . 3.707
Sárga érett . . .	4.186	Bábban . . . 4.168
„ „ „	„	Rendben . . . 4.297
„ „ „	„	Szobában . . . 4.295
Tökéletes érett . . .	4.218	Szobában . . . 4.167
„ „ „	„	Sorban . . . 4.200

Míg a magvak a tejérettségtől a sárga érettségig a szalmán 14% szárazanyaggal gyarapodtak, addig a tejérettségben aratott magvaknál utóérés által csak 3 1/2% volt a gyarapodás. A sárga és tökéletes érettségben aratott magvaknál utóérés által semmi gyarapodás nem állott be.

Nagyon el van terjedve azon nézet, hogy a hosszabb érés és nevezetesen a tökéletes érettségben a magrejtő (maghej) igen megvastagodik és ezen kérdés eldöntésére Nowacki ezen részt illetőleg számtalan mérést eszközölt. E szerint a minimal vastagsága a magrejtőnek utóért légszáz magvaknál

	tejérettségben	sárga érettségben	tök. érettségben
minimum	0.024 mm	0.024	0.021
maximum	0.053 mm	0.042	0.038
átlag	0.037 mm	0.029	0.027

Tehát a magrejtő vastagsága a tejérettségtől, mint főleg megtermékenyítéstől kezdve folyton csökken és a sárga érettségig megszűnik, ellenben a sejt falak vastagsága anyag lerakódás következtében növekszik, mind az által megszűnik mielőtt a sárga érettségben a nedv-áramlás fennakadt.

Ezen alapon a tökéletes érettségi fok aratott gabona korpájának gyarapodása csak az által magyarázható meg, hogy az erős és gyors kiszáradás következtében a magrejtővel határos siker réteg, ugyancsak az ennek közelében fekvő keményítő sejtek a magrejtővel oly szoros összeköttetésbe lépnek, hogy az őrlésnél az elválasztás nem következhetik be, tehát a korpa gyarapodik, míg a sárga érettségben aratott és lassan szárított gabonák kevesebb korpával bírnak. Ezen alapszik az is, hogy a sárga érettségben aratott gabona igen meleg időjárás mellett, mielőtt a rendben hirtelen kiszárad sokkal több korpát ad, mint ha a száradás a bábokban lassan megy végbe.

Ha továbbá a sárga érettség előtt igen meleg és száraz időjárás következik be, mint ez száraz éghajlat alatt gyakran történik, a nedv-áramlás erős víz elpárolgás következtében egész hirtelen megakadályoztatik, azután a termés (mag) keményítő szegény maggá tóppad, mert igen sok korpát ad.

A gabona aratási ideje a tenyészetű öv és az ez által ismét feltételezett különböző időre esik, így hogy egy év folyamán csaknem folyton aratnak. Ausztrália, Uj-

Seeland, Chili legnagyobb része és néhány részén az argentinai köztársaságnak az aratás december és januárban történik; az arra következő februárban kelet indiaiban kezdődik meg, minél tovább menve, észak felé folytatódik, márciusban övegetetik. Mexikó, Aegyiptom, Persia, Szíriában áprilisban aratnak, míg az aratás az északi kis Ázsiában, China, Japán, Timis, Algir és Marakkóban, ugyancsak Texasban májusban történik. California, Spanyolország, Portugál, Italia, Görögország, Szicília és Franciaországok déli részein, május, júniusban történik. Franciaország többi részében, Osztrák Magyarország, Németországban és Északamerika egyesült államainak igen nagyrésztében júliusban aratnak és augusztusban következnek Németország, — Angolország, — Belgium, Németalföld, Dánia és az északamerikai unió északi államai. Szeptemberben végre Skócia, Svédország, Norvégia, Canada és Oroszország legnagyobb része következik sorba és az utóbb említett birodalmak északi vidékein, ugyancsak Finnországban a behozatal először októberben szűnik meg. Tehát csak november hónap az, melyben tényleg valódi gabonanemek nem arattatnak.

Demeter Sámuel.

NYILTTÉR*)

Nyilatkozat.

Mi alólirottak, mint Goldmann Adolf mérnök úr megbízottai, a mai napon Bodó Ferenc mérnök urat az általa Goldmann úron elkövetett sértéstől lovgagias elégtételadásra szólítottuk fel.

Mintán nevezett ur az elégtételadást minden indoklás nélkül megtagadta, felünk részéről az ügyet befejezettek nyilvánítjuk.

Kelt Nagyenyed, 1887. július 30.

Várady Manó
mérnök.

Dózsa Miksa
mérnök.

*) E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a Szerk.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KAROLY

SZILÁGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN

Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

HIRDETÉSEK.

Sz. 755—887.

tkvi.

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság köz-
hírré teszi, hogy

a nagyenyedi kisegítő takarékpénztár végrehajtónak Szőlősi Ferenc végrehajtást szenvedő ellen 200 frt, 200 frt és 300 frt tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében a nagyenyedi kir. járásbíró területén a nagyenyedi 34 sz. tjkvben A+ 4 rendszám alatti fekvőre 99 frt, a nagyenyedi 697 sztkvben A+ 1 rendszám alatti fekvőség felére 100 frt a nagyenyedi 813 számú tjkvben A+ 1. 2 rendszám alatti fekvőre 173 frt a nagyenyedi 1159 számú tjkvben A+ 1—4. rendszám a fekvők felére 195 frt és végül a nagyenyedi 377 sztkvben A+ 1 rendszám alatti ingatlan felére 4 forint kiküldési ár mellett telekkönyvi testenként külön külön ennel megállapított kiküldési árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az

1887. évi augusztus hó 16-ik napján délelőtt 9 órákor

alólirott telekkönyvi irodában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési árban alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartozni az ingatlanok becsárának 10%-át a krszegítő takarékpénztár kivételével készpénzben vagy az 1881 évi LX. t.-cz. 42.§-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881 évi november 1-én 3333 sz. alatt kelt igazságügyi miniszeri rendelet 8.§-ában kijelölt ovadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni avagy az 1881 évi LX. t.-cz. 170.§-a értelmében a bánat pénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.

Nagyenyeden, 1887. április 6-án.

Sz. 6297—1886.

tkvi.

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi királyi járásbíró, mint telekkönyvi hatóság köz-
hírré teszi, hogy

az Albina hitelintézet végrehajtónak Spatacsán Niculai I. Ilizia végrehajtást szenvedő elleni 29 frt 44 kr tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében a balázsfalvi kir. járásbíró területén levő, nagycesergedi 259 sz. tjkvben A+ 1. 29 rendszám alatti fekvőre 859 frt ennel megállapított kiküldési árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az

1887. évi augusztus hó 23-ik napján délelőtt 10 órákor

Nagyesergedi község házáznál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési árban alól is eladatni fognak.

Venni szándékozik tartozni az ingatlanok becsárának 10%-át végrehajtó kivételével, készpénzben, vagy az 1881 évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881 évi november 1-én 3333. szám alatti kelt igazságügyi miniszeri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy

az 1881. évi LX. t.-cz. 70. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.
Nagyenyeden, 1887. évi január 14

Szentpáli Károly
kir. aljárásbíró.

Sz. 6720—1886.

tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság köz-
hírré teszi, hogy az

ALBINA HITELINTÉZET végrehajtónak Szász Ávrám és neje végrehajtást szenvedő elleni 22 frt 7 kr tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében a balázsfalvi kir. járásbíró területén levő, a tóhát 78 sz. tjkvben A+ 1—19.—21—25. rsz. alatti fekvőre 1630 forint ennel megállapított kiküldési árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az

1887. évi augusztus hó 24-ik napján d. e. 10 órákor

Tóhát község házáznál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési árban alól is eladatni fognak.

Venni szándékozik tartozni az ingatlanok becsárának 10%-át, végrehajtó kivételével, készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyi miniszeri rendelet 8-ik §-ban kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170 §-a értelmében a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbíró, mint tkvi hatóságtól.

Nagyenyeden, 1887. január 18-án.

Szentpáli Károly,
kir. aljárásbíró.

Sz. 5118—1886.

tkvi.

Arverezési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság köz-
hírré teszi, hogy

a Nagyeszbeni Albina végrehajtónak Tamás Anna és társai végrehajtást szenvedő elleni 9 frt 47 kr tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében a balázsfalvi kir. járásbíró területén levő, a tóhát 66 sz. tjkvben A+ 1—21 r. szám alatti fekvőre 1319 frt ennel megállapított kiküldési árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az

1887. évi augusztus 22-ik napján délelőtt 10 órákor

Tóhát község házáznál megtartandó nyilvános árverésen a kiküldési árban alól is eladatni fognak.

Venni szándékozik tartozni az ingatlanok becsárának 10%-át, végrehajtó kivételével, készpénzben, vagy az 1881. évi t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. szám alatti kelt igazságügyi miniszeri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 70. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Nagyenyeden, 1886. november 21-én.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.

Szentpáli Károly
kir. aljbíró.

Sz. 5583—1886.

tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság köz-
hírré teszi, hogy

a Nagyeszbeni Albina végrehajtónak Bancesin József és társai végrehajtást szenvedő elleni 14 frt 72 kr tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében a balázsfalvi kir. járásbíró területén levő, a csufudi 69 számú tjkvben A+ 1—8. 10—19 rsz. alatti fekvőre 655 frt ennel megállapított kiküldési árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az

1887. évi augusztus hó 17-ik napján délelőtt 9 órákor

Csufud község házáznál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési árban alól is eladatni fognak.

Venni szándékozik tartozni az ingatlanok becsárának 10%-át, végrehajtó kivételével, készpénzben, vagy az 1881 évi LX t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. szám alatti kelt igazságügyi miniszeri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §. értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Nagyenyeden, 1886. november hó 30-án.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.

Szentpáli Károly,
kir. aljárásbíró.

Én, Csillag Anna

185 cm. hosszú óriási Loreley-hajammal, melyet az általam fölta-
lált kenőcs 14 havi használata után
nyertem, mely megakadályozza a haj-
kihullást, elősegíti a hajnövekedést és
erősíti a hajbort, uraknál elősegít
egy teljes erős szakállnövekedést, rövid
ideig való használat után a hajnak,
valamint a szakálnak természetes színt
és sűrűséget kölcsönöz és megóvja a
korai őszüléstől a legmagasabb korig.
Egy köcsög ára 50 kr, 1 frt, 2 frt.
Postával küldés naponként a pénz elő-
leges beküldése, vagy postautárvételt
mellett az egész világra.

CSILLAG ÉS TÁRSA,
BUDAPEST,
Király-utca 26.

5—20

Wokál János könyvnyomdája Nagyenyeden, 1887.